

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

11. september 2014*

»Præjudiciel forelæggelse — direktiv 2001/29/EF — ophavsret og beslægtede rettigheder — undtagelser og indskrænkninger — artikel 5, stk. 3, litra n) — anvendelse med henblik på forskning eller privat studium af beskyttede værker og andre frembringelser — bog stillet til rådighed for enkeltpersoner ved dertil indrettede terminaler i et offentligt tilgængeligt bibliotek — begrebet værk, som ikke er »genstand for salg eller licens« — bibliotekets ret til at digitalisere et værk i dets samling med henblik på tilrådighedsstillelse for brugere ved dertil indrettede terminaler — tilrådighedsstillelse af værket ved dertil indrettede terminaler, der muliggør dets udskrivelse på papir eller dets lagring på en USB-nøgle«

I sag C-117/13,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Bundesgerichtshof (Tyskland) ved afgørelse af 20. september 2012, indgået til Domstolen den 14. marts 2013, i sagen:

Technische Universität Darmstadt

mod

Eugen Ulmer KG,

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden L. Bay Larsen, og dommerne M. Safjan, J. Malenovský, A. Prechal (refererende dommer) og K. Jürimäe,

generaladvokat: N. Jääskinen

justitssekretær: fuldmægtig M. Aleksejev,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 26. februar 2014,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Technische Universität Darmstadt ved Rechtsanwälte N. Rauer og D. Ettig
- Eugen Ulmer KG ved Rechtsanwälte U. Karpenstein og G. Schulze
- den tyske regering ved T. Henze, J. Kemper og K. Petersen, som befuldmægtigede

* Processprog: tysk.

- den italienske regering ved G. Palmieri, som befuldmægtiget, bistået af avvocati dello Stato S. Fiorentino og A. Collabolletta
  - den polske regering ved B. Majczyna, som befuldmægtiget
  - den finske regering ved H. Leppo, som befuldmægtiget
  - Europa-Kommissionen ved F. Bulst og J. Samnadda, som befuldmægtigede,
- og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 5. juni 2014, afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 5, stk. 3, litra n), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/29/EF af 22. maj 2001 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet (EFT L 167, s. 10).
- 2 Anmodningen er indgivet inden for rammerne af en sag mellem Technische Universität Darmstadt (herefter »TU Darmstadt«) og Eugen Ulmer KG (herefter »Ulmer«) vedrørende TU Darmstadts tilrådighedsstillelse for almenheden – ved terminaler installeret på stedet i et bibliotek – af en bog, der indgår i sidstnævntes samling, og som Ulmer har udnyttelsesretten til.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 31., 34., 36., 40., 44., 45. og 51. betragtning til direktiv 2001/29 har følgende ordlyd:
  - »(31) Det er nødvendigt at bevare en rimelig balance med hensyn til rettigheder og interesser mellem de forskellige kategorier af rettighedshavere og mellem de forskellige kategorier af rettighedshavere og brugere af beskyttede frembringelser. [...]
  - [...]
  - (34) Medlemsstaterne bør have mulighed for at indføre visse undtagelser og indskrænkninger f.eks. med henblik på brug til undervisning og forskning, til fordel for offentlige institutioner som f.eks. biblioteker og arkiver, med henblik på redegørelser for dagsbegivenheder, citater, til brug for handicappede, af hensyn til den offentlige sikkerhed eller med henblik på en administrativ eller retslig procedure.
  - [...]
  - (36) Medlemsstaterne kan fastsætte bestemmelser om rimelig kompensation til rettighedshavere, også når de anvender de fakultative undtagelsesbestemmelser, der ikke indeholder krav om en sådan kompensation.
  - [...]

(40) Medlemsstaterne kan indføre en undtagelse eller indskrænkning til fordel for visse almennyttige institutioner som f.eks. offentligt tilgængelige biblioteker og lignende institutioner samt arkiver. Undtagelsen bør dog begrænses til visse særlige tilfælde, der er omfattet af retten til reproduktion. [...]. Der bør derfor tilskyndes til, at der indgås særlige aftaler eller gives særlige licenser, som på en afbalanceret måde er til fordel for disse institutioner og deres formidlingsarbejde.

[...]

(44) Når undtagelserne og indskrænkningerne som omhandlet i dette direktiv anvendes, bør det ske i overensstemmelse med internationale forpligtelser. Sådanne undtagelser og indskrænkninger må ikke anvendes på en sådan måde, at det skader rettighedshavernes legitime interesser eller er i strid med en normal udnyttelse af de pågældende værker og frembringelser. [...]

(45) Undtagelserne og indskrænkningerne i artikel 5, stk. 2, 3 og 4, i direktiv 2001/29/EF bør dog ikke være til hinder for, at der kan fastlægges kontraktmæssige vilkår med henblik på at sikre en rimelig kompensation for rettighedshavere i det omfang, det er tilladt i henhold til national lovgivning.

[...]

(51) [...] Medlemsstaterne bør fremme rettighedshavernes frivillige initiativer, herunder indgåelse og gennemførelse af aftaler mellem rettighedshavere og andre involverede parter, til at stræbe efter at opfylde formålene med visse undtagelser og indskrænkninger i henhold til national lovgivning i overensstemmelse med dette direktiv. [...]«

4 Direktivets artikel 2, der har overskriften »Retten til reproduktion«, bestemmer følgende:

»Medlemsstaterne indfører en eneret til at tillade eller forbyde direkte eller indirekte, midlertidig eller permanent reproduktion på en hvilken som helst måde og i en hvilken som helst form, helt eller delvis:

a) for ophavsmænd for så vidt angår deres værker

[...]«

5 Nævnte direktivs artikel 3 med overskriften »Retten til overføring af værker til almenheden og retten til tilrådighedsstillelse for almenheden af andre frembringelser« bestemmer følgende i stk. 1:

»Medlemsstaterne tillægger ophavsmænd eneret til at tillade eller forbyde trådbunden eller trådløs overføring til almenheden af deres værker, herunder tilrådighedsstillelse af deres værker på en sådan måde, at almenheden får adgang til dem på et individuelt valgt sted og tidspunkt.«

6 Samme direktivs artikel 5, der har overskriften »Undtagelser og indskrænkninger«, bestemmer følgende i stk. 2:

»Medlemsstaterne kan indføre undtagelser fra eller indskrænkninger i den i artikel 2 nævnte ret til reproduktion med hensyn til:

a) reproduktioner på papir eller lignende ved hjælp af en fotografisk teknik eller en anden proces med tilsvarende virkning, bortset fra trykte noder, forudsat at rettighedshaverne modtager en rimelig kompensation

- b) reproduktioner på ethvert medium foretaget af en fysisk person til privat brug og til formål, der hverken direkte eller indirekte er kommercielle, forudsat at rettighedshaverne modtager en rimelig kompensation, i forbindelse med hvilken der tages hensyn til anvendelse eller ikke-anvendelse af de i artikel 6 nævnte tekniske foranstaltninger på det pågældende værk eller den pågældende frembringelse
- c) særlige reproduktionshandlinger, som foretages af offentligt tilgængelige biblioteker, uddannelsesinstitutioner eller museer, eller af arkiver, og som ikke har til formål at opnå direkte eller indirekte økonomiske eller kommercielle fordele

[...]«

- 7 Artikel 5, stk. 3, i direktiv 2001/29 bestemmer følgende:

»Medlemsstaterne kan indføre undtagelser fra eller indskrænkninger i de rettigheder, der er nævnt i artikel 2 og 3, i følgende tilfælde:

[...]

- n) hvis der er tale om anvendelse i form af overføring eller tilrådighedsstillelse med henblik på forskning eller privat studium for enkeltpersoner i almenheden ved dertil indrettede terminaler på stedet i de institutioner, der er nævnt i stk. 2, litra c), af værker og andre frembringelser, som de har i deres samlinger, og som ikke er genstand for salg eller licens

[...]«

- 8 Følgende fremgår af dette direktivs artikel 5, stk. 5:

»Undtagelser og indskrænkninger efter stk. 1, 2, 3 og 4 må kun anvendes i visse specielle tilfælde, der ikke strider mod den normale udnyttelse af værket eller andre frembringelser og ikke indebærer urimelig skade for rettighedshaverens legitime interesser.«

Tysk ret

- 9 § 52b i den tyske lov om ophavsret og beslægtede rettigheder (Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz) herefter »UrhG«) af 9. september 1965 (BGBl. I, s. 1273) i den version, der var gældende på tidspunktet for de faktiske omstændigheder i hovedsagen, har følgende ordlyd:

»Reproduktion af værker ved elektroniske læsepladser i offentligt tilgængelige biblioteker, museer og arkiver

Tilrådighedsstillelse af offentliggjorte værker fra en samling tilhørende offentligt tilgængelige biblioteker, museer eller arkiver, der hverken direkte eller indirekte har kommercielt eller økonomisk formål, er tilladt med henblik på forskning eller privat studium, når tilrådighedsstillelsen udelukkende finder sted i den pågældende institutions lokaler ved dertil indrettede læsepladser, medmindre aftalemæssige bestemmelser er til hinder herfor. Antallet af eksemplarer af et værk ved de indrettede elektroniske læsepladser må i princippet ikke overstige det antal, der findes i institutionens samling. Tilrådighedsstillelsen giver anledning til betaling af et rimeligt gebyr. Kun selskaber til kollektiv forvaltning kan opkræve det pågældende gebyr.«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 10 TU Darmstadt driver et regionalt og akademisk bibliotek, hvor det har installeret elektroniske læsepladser, der gør det muligt for almenheden at benytte de værker, der indgår i dette biblioteks samling.
- 11 Blandt disse værker fandtes fra januar eller februar 2009 W. Schulzes lærebog »*Einführung in die neuere Geschichte*« (herefter »den omtvistede lærebog«), som udgives af Ulmer, et videnskabeligt forlag med hjemsted i Stuttgart (Tyskland).
- 12 TU Darmstadt havde ikke accepteret Ulmers tilbud af 29. januar 2009, der tilbød TU Darmstadt at købe og anvende lærebøgerne udgivet af Ulmer som elektroniske bøger, og som den omtvistede lærebog er en del af.
- 13 TU Darmstadt havde digitaliseret denne lærebog med henblik på at stille den til rådighed for brugerne ved de elektroniske læsepladser installeret på dets bibliotek. Det var ikke muligt ved disse læsepladser at benytte på samme tid flere eksemplarer af dette værk end det antal, som biblioteket disponerede over. Brugere af de nævnte læsepladser kunne udskrive hele eller dele af værket på papir eller lagre det på en USB-nøgle og tage det med uden for biblioteket i denne form.
- 14 Ulmer anlagde sag ved Landgericht Frankfurt am Main (regional domstol i Frankfurt am Main), som ved dom af 6. marts 2011 fastslog, at rettighedshaveren og institutionen først skulle have indgået en aftale om en digital anvendelse af det pågældende værk, for at anvendelsen af § 52b i UrhG kunne udelukkes. Denne retsinstant afviste endvidere Ulmers påstand om at forbyde TU Darmstadt at digitalisere eller få digitaliseret den omtvistede lærebog. Retsinstansen gav imidlertid dette selskab medhold i dets påstand om forbud mod, at brugerne af TU Darmstadts bibliotek, fra de her installerede elektroniske læsepladser, kan udskrive dette værk og/eller lagre det på en USB-nøgle og/eller tage reproduktionerne af værket med uden for dette bibliotek.
- 15 TU Darmstadt indgav en direkte »revisionsanke« af dommen ved Bundesgerichtshof (den tyske højesteret), som fastslog, at for det første rejses spørgsmålet, om værkerne og andre beskyttede frembringelser »er genstand for salg eller licens« i henhold til artikel 5, stk. 3, litra n), i direktiv 2001/29, hvis rettighedshaveren tilbyder en institution som omhandlet i denne bestemmelse at indgå licensaftaler om anvendelse af værkerne på rimelige betingelser, eller om en anden fortolkning af denne bestemmelse kan komme i betragtning, hvorefter kun sager, hvor rettighedshaveren og den pågældende institution har indgået en aftale herom, vil være omfattet.
- 16 Nævnte retsinstant er af den opfattelse, at i modsætning til den tyske version af denne bestemmelse understøtter den engelske og franske version af bestemmelsen den første af disse fortolkninger. Denne fortolkning kan også være støttet af den generelle opbygning af og formålet med direktiv 2001/29. Såfremt derimod udelukkende indgåelsen af en aftale ville gøre det muligt at udelukke, at nævnte bestemmelse vil finde anvendelse, står det den pågældende institution frit for at afvise et rimeligt tilbud fra rettighedshaveren med henblik på at drage fordel af den pågældende indskrænkning, hvilket også indebærer, at denne rettighedshaver ikke vil få det passende vederlag, som ikke desto mindre er et af dette direktivs formål.
- 17 For det andet har den forelæggende ret rejst spørgsmålet, om artikel 5, stk. 3, litra n), i direktiv 2001/29 skal fortolkes således, at den gør det muligt for medlemsstaterne at give institutionerne, der er omfattet af denne bestemmelse, retten til at digitalisere de værker, som befinder sig i deres samlinger, i det omfang overføringen eller tilrådighedsstillelsen af værkerne på deres terminaler kræver en sådan reproduktion. Den forelæggende ret er af den opfattelse, at medlemsstaterne bør have en beføjelse af supplerende karakter for at kunne indføre en sådan undtagelse til retten til

reproduktion som omhandlet i dette direktivs artikel 2 eller en sådan indskrænkning i retten, da den effektive virkning af direktivets artikel 5, stk. 3, litra n), ikke vil være sikret uden en sådan beføjelse. Denne beføjelse kunne under alle omstændigheder udledes af nævnte direktivs artikel 5, stk. 2, litra c).

- 18 For det tredje er den forelæggende ret af den opfattelse, at hovedsagen rejser spørgsmålet, om medlemsstaterne i overensstemmelse med artikel 5, stk. 3, litra n), i direktiv 2001/29 frit kan indføre en indskrækningsordning, der gør det muligt for en i bestemmelsen omhandlet institutions brugere at udskrive hele eller dele af de værker, der overføres eller stilles til rådighed for dem af den pågældende institution på dets terminaler, på papir, eller at lagre eller downloade dem på en USB-nøgle.
- 19 I denne henseende er den forelæggende ret for det første af den opfattelse, at eftersom disse udskrivninger, lagringer eller downloads, da de er forbundet med reproduktionen af et værk, i princippet ikke er omfattet af indskrænkningen i artikel 5, stk. 3, litra n), i direktiv 2001/29, kan de ikke desto mindre være tilladte som en forlængelse af den pågældende institutions overføring eller tilrådighedsstillelse af et værk i henhold til en anden indskrænkning, navnlig i medfør af undtagelsen om »privatkopiering« i dette direktivs artikel 5, stk. 2, litra b).
- 20 Dernæst peger det af artikel 5, stk. 3, litra n), i direktiv 2001/29 omfattede formål, der består i med henblik på forskning eller privat studium at muliggøre en hensigtsmæssig anvendelse af de tekster, der overføres til eller stilles til rådighed ved terminaler i en institution, såsom et bibliotek, i retning af en fortolkning af denne bestemmelse, hvorefter et værks udskrift på papir fra en terminal er tilladt, hvorimod lagring på en USB-nøgle ikke er det.
- 21 Endelig er den forelæggende ret af den opfattelse, at en sådan fortolkning af artikel 5, stk. 3, litra n), i direktiv 2001/29 også gør det muligt at sikre, at anvendelsesområdet for indskrænkningen fastsat i denne bestemmelse overholder den tredobbelte betingelse i nævnte direktivs artikel 5, stk. 5. Lagring af et værk på en USB-nøgle vil nemlig i højere grad gøre indgreb i ophavsmandens rettigheder til dette værk end en udskrift af dette på papir.
- 22 Under disse omstændigheder har Bundesgerichtshof besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål
- »1) Er værker genstand for salg eller licens som omhandlet i artikel 5, stk. 3, litra n), i direktiv 2001/29[...], hvis rettighedshaveren tilbyder de deri nævnte institutioner, at der indgås licensaftaler om anvendelse af værker på rimelige betingelser?
- 2) Giver artikel 5, stk. 3, litra n), i direktiv 2001/29[...] medlemsstaterne beføjelse til at indrømme institutionerne ret til at digitalisere værkerne i deres samlinger, hvis det er nødvendigt for at stille disse værker til rådighed ved terminalerne?
- 3) Må de rettigheder, som medlemsstaterne indfører i henhold til artikel 5, stk. 3, litra n), i direktiv 2001/29[...], være så vidtgående, at brugere af terminalerne kan udskrive de værker, der stilles til rådighed ved disse, på papir eller lagre dem på en USB-[nøgle]?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

- 23 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om et værk er »genstand for salg eller licens« som omhandlet i artikel 5, stk. 3, litra n), i direktiv 2001/29, hvis rettighedshaveren har tilbudt en institution, såsom et offentligt tilgængeligt bibliotek, der er omfattet af denne bestemmelse, at der indgås en aftale om licens eller anvendelse af dette værk på rimelige betingelser.
- 24 Alle de parter, der har afgivet skriftlige indlæg, med undtagelse af Ulmer, foreslår, at dette første spørgsmål besvares benægtende, og støtter i det væsentlige en fortolkning, hvorefter begrebet »genstand for salg eller licens« i artikel 5, stk. 3, litra n), i direktiv 2001/29 skal forstås således, at rettighedshaveren og den pågældende institution skal have indgået en aftale om licens eller anvendelse af det pågældende værk, der angiver betingelserne for denne institutions anvendelse af værket.
- 25 Ulmer har gjort gældende, at alene den omstændighed, at rettighedshaveren tilbyder et offentligt tilgængeligt bibliotek at indgå en aftale om licens eller anvendelse, forudsat at dette tilbud er »passende«, er tilstrækkeligt til, at anvendelsen af artikel 5, stk. 3, litra n), i direktiv 2001/29 udelukkes.
- 26 I denne henseende fremgår det for det første af sammenligningen af sprogversionerne af artikel 5, stk. 3, litra n), i direktiv 2001/29 og navnlig den engelske, franske, tyske og spanske sprogversion, som henholdsvis anvender ordene »terms«, »conditions«, »Regelung« og »condiciones«, at EU-lovgiver ved ordlyden af denne bestemmelse har anvendt udtrykkene »genstand for« eller »bestemmelser«, der mere henviser til kontraktvilkår, der faktisk er indgået, end til blot kontrakttilbud.
- 27 Det bemærkes dernæst, at den indskrænkning, der følger af artikel 5, stk. 3, litra n), i direktiv 2001/29, sigter mod at fremme den almene interesse for at fremme forskning og privat studium ved udbredelse af viden, hvilket endvidere udgør et grundlæggende mål hos institutioner, såsom offentligt tilgængelige biblioteker.
- 28 Imidlertid medfører den fortolkning, som Ulmer har argumenteret for, at rettighedshaveren ved en ensidig og hovedsagelig vilkårlig indgriben kan fratage den pågældende institution retten til at benytte denne indskrænkning og forhindrer også institutionens udførelse af dens grundlæggende opgave og fremmelsen af den nævnte almene interesse.
- 29 Desuden fastsætter 40. betragtning til direktiv 2001/29, at der bør tilskyndes til, at der indgås særlige aftaler eller gives særlige licenser, som på en afbalanceret måde er til fordel for disse institutioner og deres formidlingsarbejde.
- 30 Således som generaladvokaten i det væsentlige har anført i præmis 21 og 22 i forslaget til afgørelse, bekræfter 45. og 51. betragtning til dette direktiv, herunder i den tyske sprogversion, at der i sammenhængen med bl.a. undtagelserne og indskrænkningerne anført i artikel 5, stk. 3, i direktiv 2001/29, henvises til faktiske kontraktforhold samt til indgåelsen og gennemførelsen af faktiske kontraktbestemmelser og ikke blot til tilbud om kontrakter eller licenser.
- 31 Desuden er den af Ulmer foreslåede fortolkning vanskeligt forenelig med det i artikel 5, stk. 3, litra n), i direktiv 2001/29 forfulgte formål, som består i at bevare en rimelig balance med hensyn til rettigheder og interesser mellem på den ene side rettighedshavere og på den anden side brugere af beskyttede værker, der ønsker at overføre disse til almenheden med henblik på forskning eller privat studium udført af enkeltpersoner.

- 32 Hertil kommer, at hvis alene den omstændighed, at et tilbud om indgåelse af en aftale om licens eller anvendelse ville være tilstrækkeligt til, at anvendelsen af artikel 5, stk. 3, litra n), i direktiv 2001/29 blev udelukket, ville en sådan fortolkning ophæve en stor del af indholdet i begrænsningen fastsat i denne bestemmelse, eller endog dens effektive virkning, da den nævnte indskrænkning, som Ulmer har gjort gældende, kun vil finde anvendelse på de stadigt mere sjældne værker, for hvilke en elektronisk version – i særdeleshed som e-bog – endnu ikke tilbydes på markedet, såfremt denne fortolkning lægges til grund.
- 33 Endelig kan den fortolkning, hvorefter der er tale om faktisk indgåede kontraktvilkår, i modsætning til hvad Ulmer har anført, heller ikke forkastes på grund af den omstændighed, at fortolkningen er i strid med den tredobbelte betingelse i artikel 5, stk. 5, i direktiv 2001/29.
- 34 I denne henseende er det tilstrækkeligt at fastslå, at begrænsningen i artikel 5, stk. 3, litra n), i direktiv 2001/29 er ledsaget af flere begrænsninger, som – selv om anvendelsen af denne bestemmelse kun er udelukket i tilfælde af faktisk indgåede kontraktvilkår – sikrer, at en sådan indskrænkning fortsat anvendes i specielle tilfælde, der ikke strider mod den normale udnyttelse af værket eller indebærer urimelig skade for rettighedshaverens legitime interesser.
- 35 Henset til ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål besvares med, at begrebet »genstand for salg eller licens« i artikel 5, stk. 3, litra n), i direktiv 2001/29 skal fortolkes således, at det forudsætter, at rettighedshaveren og en institution, såsom et offentligt tilgængeligt bibliotek, der er omfattet af denne bestemmelse, skal have indgået en aftale om licens eller anvendelse af det pågældende værk, som angiver betingelserne for denne institutions anvendelse af værket.

Det andet spørgsmål

- 36 Med det andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 5, stk. 3, litra n), i direktiv 2001/29 skal fortolkes således, at den er til hinder for, at en medlemsstat giver offentligt tilgængelige biblioteker, der er omfattet af denne bestemmelse, retten til at digitalisere værkerne i deres samlinger, hvis denne reproduktionshandling er nødvendig for tilrådighedsstillelsen af disse værker for brugerne ved dertil indrettede terminaler på stedet i disse institutioner.
- 37 Indledningsvis bemærkes, at det er ubestridt, at digitaliseringen af et værk, idet den hovedsageligt består af en konvertering af sidstnævnte fra et analogt format til et digitalt format, udgør en reproduktion af værket.
- 38 Spørgsmålet er herefter, om artikel 5, stk. 3, litra n), i direktiv 2001/29 gør det muligt for medlemsstaterne at tildele offentligt tilgængelige biblioteker denne ret til reproduktion, selv om ophavsmændene efter dette direktivs artikel 2 har eneret til at tillade eller forbyde reproduktionen af deres værker.
- 39 I denne henseende skal det for det første konstateres, at i henhold til artikel 5, stk. 3, første punktum, i direktiv 2001/29 vedrører undtagelserne og indskrænkningerne i dette stykke rettighederne i dette direktivs artikel 2 og 3 og vedrører således både eneretten til den reproduktion, som rettighedshaveren har, og eneretten til overføring af værker til almenheden.
- 40 Nævnte direktivs artikel 5, stk. 3, litra n), begrænser dog i henhold til denne bestemmelse anvendelsen af værkerne til »overføring eller tilrådighedsstillelse« af disse og således til de handlinger, som alene er omfattet af eneretten til overføring af værker til almenheden i samme direktivs artikel 3.

- 41 Dernæst skal det bemærkes, at for at der foreligger en »overføring« i henhold til artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29, er det tilstrækkeligt, at de nævnte værker stilles til rådighed for almenheden på en sådan måde, at de personer, der udgør denne, kan have adgang hertil, uanset om de faktisk benytter denne mulighed eller ej (dom Svensson m.fl., C-466/12, EU:C:2014:76, præmis 19).
- 42 Det følger heraf, at under omstændigheder som dem, der foreligger i hovedsagen, må den omstændighed, at en institution, såsom et offentligt tilgængeligt bibliotek, der er omfattet af artikel 5, stk. 3, litra n), i direktiv 2001/29, giver adgang til et værk i dets samling for »almenheden«, dvs. alle enkeltpersoner, der benytter de dertil indrettede terminaler installeret på stedet med henblik på forskning eller privat studium, betragtes som en »tilrådighedsstillelse« og er derfor en »overføring« ifølge dette direktivs artikel 3, stk. 1 (jf. i denne retning dom Svensson m.fl., EU:C:2014:76, præmis 20).
- 43 Denne ret til overføring af værker, som institutioner, såsom offentligt tilgængelige biblioteker, der er omfattet af artikel 5, stk. 3, litra n), i direktiv 2001/29, får – inden for de grænser og på de betingelser, der er fastlagt af denne bestemmelse – risikerer at miste en stor del af sit indhold, eller endog sin effektive virkning, hvis institutionerne ikke har en supplerende beføjelse til at digitalisere de pågældende værker.
- 44 Institutionerne indrømmes i artikel 5, stk. 2, litra c), i direktiv 2001/29 en sådan ret, så længe det drejer sig om »særlige reproduktionshandlinger«.
- 45 Denne betingelse om særlige reproduktionshandlinger skal fortolkes således, at de pågældende institutioner som hovedregel ikke må gennemføre en digitalisering af hele deres samling.
- 46 Omvendt er denne betingelse i princippet overholdt, hvis digitaliseringen af visse af samlingens værker er nødvendig med henblik på »anvendelse i form af overføring eller tilrådighedsstillelse med henblik på forskning eller privat studium for enkeltpersoner i almenheden ved dertil indrettede terminaler«, som det er fastsat i artikel 5, stk. 3, litra n), i direktiv 2001/29.
- 47 Anvendelsesområdet for den supplerende beføjelse til at digitalisere skal endvidere præciseres ved en fortolkning af artikel 5, stk. 2, litra c), i direktiv 2001/29 i lyset af dettes artikel 5, stk. 5, hvorefter denne indskrænkning kun kan anvendes i særlige tilfælde, der ikke strider mod den normale udnyttelse af værket eller andre frembringelser og ikke indebærer urimelig skade for rettighedshaverens legitime interesser, idet denne sidstnævnte bestemmelse således ikke tilsigter at udvide anvendelsesområdet for de forskellige undtagelser og indskrænkninger i dette direktivs artikel 5, stk. 2 (jf. i denne retning domme Infopaq International, C-5/08, EU:C:2009:465, præmis 58, og ACI Adam m.fl., C-435/12, EU:C:2014:254, præmis 26).
- 48 I den foreliggende sag skal det fastslås, at inden for rammerne af den relevante nationale lovgivning tages der behørigt hensyn til betingelserne fastsat i nævnte direktivs artikel 5, stk. 5, da det for det første følger af UrhG's § 52b, at de offentligt tilgængelige bibliotekers digitalisering af værker ikke må medføre, at antallet af hvert værk stillet til rådighed for brugerne ved dertil indrettede terminaler overstiger antallet af værker, som disse biblioteker har erhvervet i et analogt format. For det andet, selv om digitaliseringen af værket i medfør af denne nationale lovgivning ikke som sådan indeholder en kompensationsforpligtelse, giver en efterfølgende tilrådighedsstillelse af værket i digitalt format på dertil indrettede terminaler anledning til betaling af et passende vederlag.
- 49 Henset til det ovenfor anførte skal det andet spørgsmål besvares med, at artikel 5, stk. 3, litra n), i direktiv 2001/29, sammenholdt med direktivets artikel 5, stk. 2, litra c), skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for, at en medlemsstat giver offentligt tilgængelige biblioteker, der er omfattet af disse bestemmelser, retten til at digitalisere værkerne i deres samlinger, hvis denne reproduktionshandling er nødvendig for tilrådighedsstillelsen af disse værker for brugere ved dertil indrettede terminaler på stedet i disse institutioner.

Det tredje spørgsmål

- 50 Med det tredje spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 5, stk. 3, litra n), i direktiv 2001/29 skal fortolkes således, at den er til hinder for, at en medlemsstat giver offentligt tilgængelige biblioteker, der er omfattet af denne bestemmelse, retten til at stille værkerne til rådighed for brugerne ved dertil indrettede terminaler, der muliggør udskrivning af værkerne på papir eller lagring af dem på en USB-nøgle.
- 51 Som det også fremgår af præmis 40 og 42 i denne dom, omfatter indskrænkningen i artikel 5, stk. 3, litra n), i direktiv 2001/29 i princippet kun visse overføringshandlinger, som normalt er omfattet af rettighedshaverens eneret som omhandlet i dette direktivs artikel 3, nemlig de handlinger, hvorved de pågældende institutioner stiller et værk til rådighed for enkeltpersoner med henblik på forskning eller privat studium ved dertil indrettede terminaler installeret på stedet i institutionerne.
- 52 Det er imidlertid fastslået, at handlinger, som f. eks. udskrivning af et værk på papir eller lagring af det på en USB-nøgle, selv om dette er blevet muligt på grund af nogle faciliteter ved de dertil indrettede terminaler, hvorfra dette værk kan benyttes, ikke er en »overføring« som omhandlet i artikel 3 i direktiv 2001/29, men en »reproduktion« som omhandlet i dette direktivs artikel 2.
- 53 Det drejer sig nemlig om oprettelsen af en ny analog eller digital kopi af den digitale kopi af det værk, som er stillet til rådighed for brugerne af en institution ved dertil indrettede terminaler.
- 54 Disse reproduktionshandlinger kan i modsætning til visse digitaliseringsoperationer vedrørende et værk heller ikke være tilladte som en supplerende ret, der følger af de kombinerede bestemmelser i artikel 5, stk. 2, litra c), og i artikel 5, stk. 3, litra n), i direktiv 2001/29, da de ikke er nødvendige for at muliggøre tilrådighedsstillelsen af værket for brugerne ved dertil indrettede terminaler under overholdelse af betingelserne i disse bestemmelser. Eftersom de nævnte handlinger desuden ikke er udført af institutionerne som omhandlet i artikel 5, stk. 3, litra n), i direktiv 2001/29, men af brugerne af de dertil indrettede terminaler installeret på stedet i disse institutioner, kan de ikke være tilladte i medfør af denne bestemmelse.
- 55 I modsætning hertil kan sådanne reproduktionshandlinger af analoge eller digitale medier i givet fald være tilladte i medfør af national lovgivning, der gennemfører undtagelserne eller indskrænkningerne i artikel 5, stk. 2, litra a) eller b), i direktiv 2001/29, når betingelserne i disse bestemmelser, bl.a. betingelsen om rimelig kompensation, som rettighedshaveren skal modtage, er opfyldt i hvert enkelt tilfælde.
- 56 Sådanne reproduktionshandlinger skal desuden overholde betingelserne i artikel 5, stk. 5, i direktiv 2001/29. Følgelig må omfanget af sådanne reproducerede tekster bl.a. ikke indebære en urimelig skade for rettighedshaverens legitime interesser.
- 57 Henset til det ovenfor anførte skal det tredje spørgsmål besvares med, at artikel 5, stk. 3, litra n), i direktiv 2001/29 skal fortolkes således, at den ikke omfatter handlinger, såsom udskrivning af værker på papir eller lagring af dem på en USB-nøgle, udført af brugere fra dertil indrettede terminaler installeret i offentligt tilgængelige biblioteker, der er omfattet af denne bestemmelse. I modsætning hertil kan sådanne handlinger i givet fald være tilladte i medfør af national lovgivning, der gennemfører undtagelserne eller indskrænkningerne i dette direktivs artikel 5, stk. 2, litra a) eller b), når betingelserne i disse bestemmelser i hvert enkelt tilfælde er opfyldt.

Sagens omkostninger

58 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

- 1) **Begrebet »genstand for salg eller licens« i artikel 5, stk. 3, litra n), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/29/EF af 22. maj 2001 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet skal fortolkes således, at det forudsætter, at rettighedshaveren og en institution, såsom et offentligt tilgængeligt bibliotek som omhandlet i denne bestemmelse, skal have indgået en aftale om licens eller anvendelse af det pågældende værk, som angiver betingelserne for denne institutions anvendelse af værket.**
- 2) **Artikel 5, stk. 3, litra n), i direktiv 2001/29, sammenholdt med direktivets artikel 5, stk. 2, litra c), skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for, at en medlemsstat giver offentligt tilgængelige biblioteker, der er omfattet af disse bestemmelser, retten til at digitalisere værkerne i deres samlinger, hvis denne reproduktionshandling er nødvendig for tilrådighedsstillelsen af disse værker for brugerne ved dertil indrettede terminaler på stedet i disse institutioner.**
- 3) **Artikel 5, stk. 3, litra n), i direktiv 2001/29 skal fortolkes således, at den ikke omfatter handlinger, såsom udskrivning af værker på papir eller lagring af dem på en USB-nøgle, udført af brugere fra dertil indrettede terminaler installeret i offentligt tilgængelige biblioteker, der er omfattet af denne bestemmelse. I modsætning hertil kan sådanne handlinger i givet fald være tilladte i medfør af national lovgivning, der gennemfører undtagelserne eller indskrænkningerne i dette direktivs artikel 5, stk. 2, litra a) eller b), når betingelserne i disse bestemmelser i hvert enkelt tilfælde er opfyldt.**

Underskrifter